

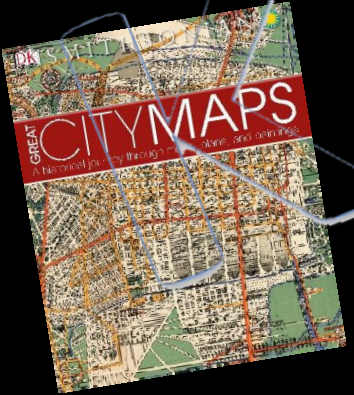
**ANADOLU
TARİHİ**

COĞRAFYASI

Babil dönemine tarihlenen (İ. Ö. 1500)

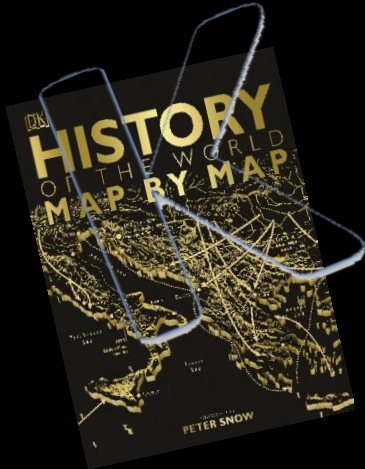
Nippur'da elde edilen pişmiş toprak buluntuda dini merkezi olan Nippur'un planı bulunmaktadır. Yapılan planın işlevi belirsizliğini korumaktadır. Şehrin binalar ve tahkimat olarak yenilediği bir dönemde yapıldığı bilinmektedir.

Babil Nippur şehrinde bulunmuş harita
Mö 1500 yılına tarihlenmektedir.
Topraktan yapılmış bu 12 cm.lik tablette,
sulama yapılacak arazi ve sulama sistemi
ile ilgili direktifler bulunmaktadır.

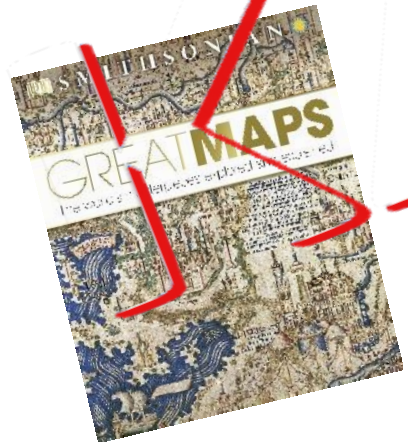

KARAKUS

Babil

Şehir planlarının yanı sıra Yaşadıkları dünyayı da harita olarak çizmişlerdi. Bilinen ilk dünya haritası olarak tanımlanabilir.

KARABAS

Çivi Yazısı
Anlatım

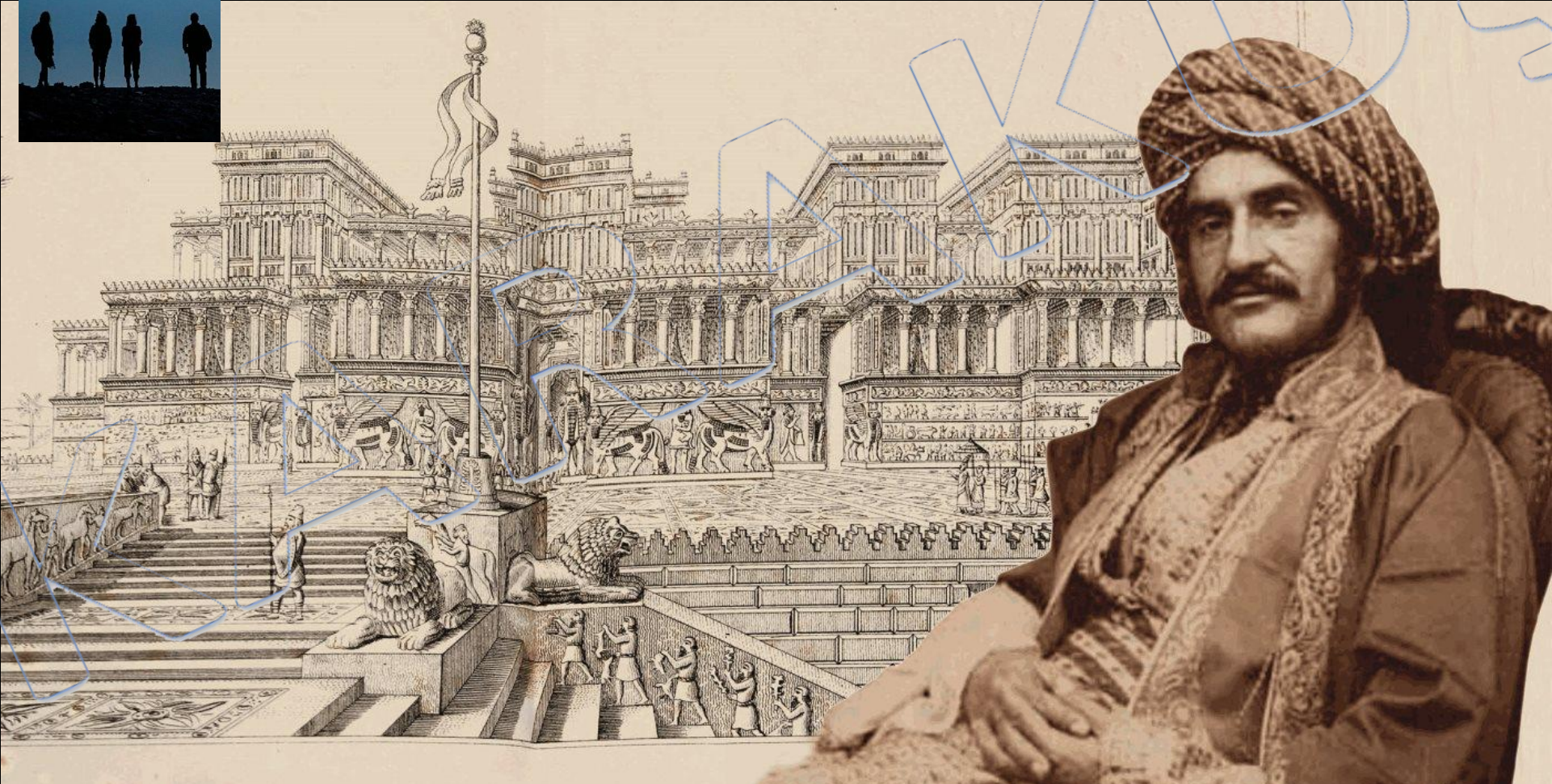
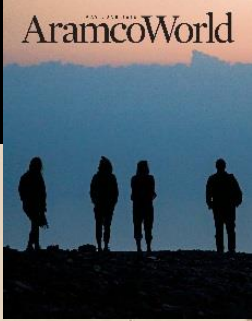
Marratu
(Tuzlu Deniz)

Babil

Fırat Nehri

1881'de arkeolog Hormuzd Rassam,
Babil Dünya Haritası olarak tanımlanan buluntuyu,
Babil kenti Sippar yakınlarındaki bir kazıda gün yüzüne çıkardı.
Tufan ile ilgili metinler aradığı için buluntuyu önemsemedi
ama British Museum uzmanları yazıyı çözünce
bunun Babil mitolojisi ile bütünleşmiş
Babil haritası olduğu keşfedildi.

Babil

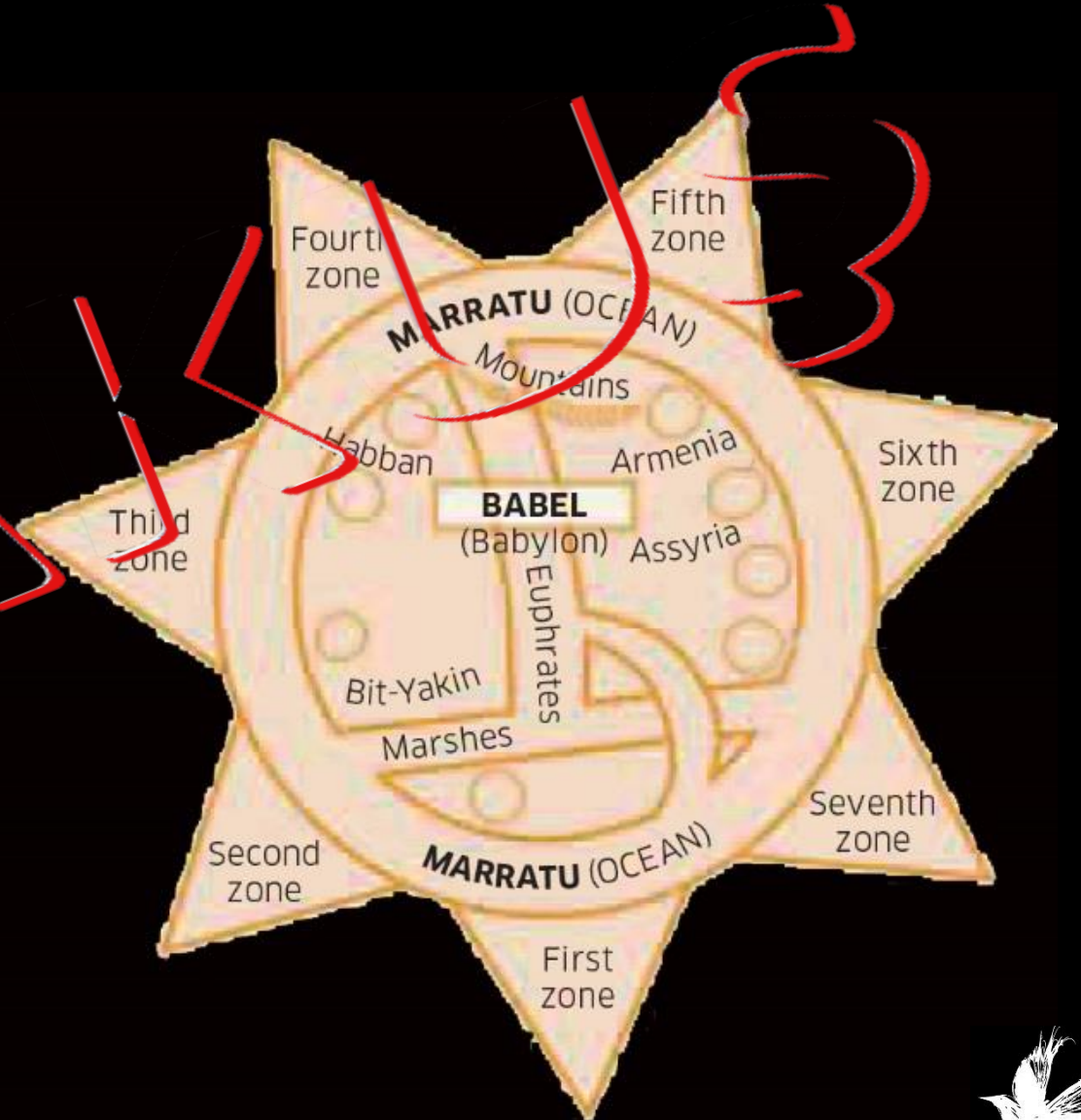
Kil tablet üzerine çizilmiş bu harita, Mezopotamya dünyasını suyla çevrili düz bir daire olarak tasvir etmektedir.

Haritanın ortasından aşağıya doğru uzanan dikey dikdörtgen, Susa kentinin bataklıklarına dökülen Fırat Nehri'ni temsil eder.

Daireler komşu şehirleri, eğriler de dağları göstermektedir.

Tabletin üstünde ve arkasında, Dünya'nın "dalgalı denizin üstünde" nasıl yaratıldığı da dahil olmak üzere Babil kozmolojisini anlatıyor. Üçgenler Babil dünyasının sınırlarını gösterir. Bunlar güneşin görülmediği tehlikeli yerlerdir. Korkunç hayvanlarla (Aslanlar, yılanlar vb.) anlaşılır. Altıncı üçgen, boynuzlu bir boğanın yaşadığı ve yeni gelen kişiye saldırdığı yerdir. Dünyanın merkezinde Babil vardır.

ANTİK ÇAĞ COĞRAFYACILARI

ANAKSİMANDROS (İ. Ö. 610 – 545)

Yonya'nın Milet şehrinde doğan Anaksimandros
Dönemin önemli bir filozofu olsa da
fiziki coğrafyayla ilgilenmiş ve Eski Yunan'ın
yani çağının ilk dünya haritasını çıkartmıştır.

Günümüze kadar gelmemiş olan
bu dünya haritasını nasıl olduğunu
Herodot'tan öğrenmekteyiz.

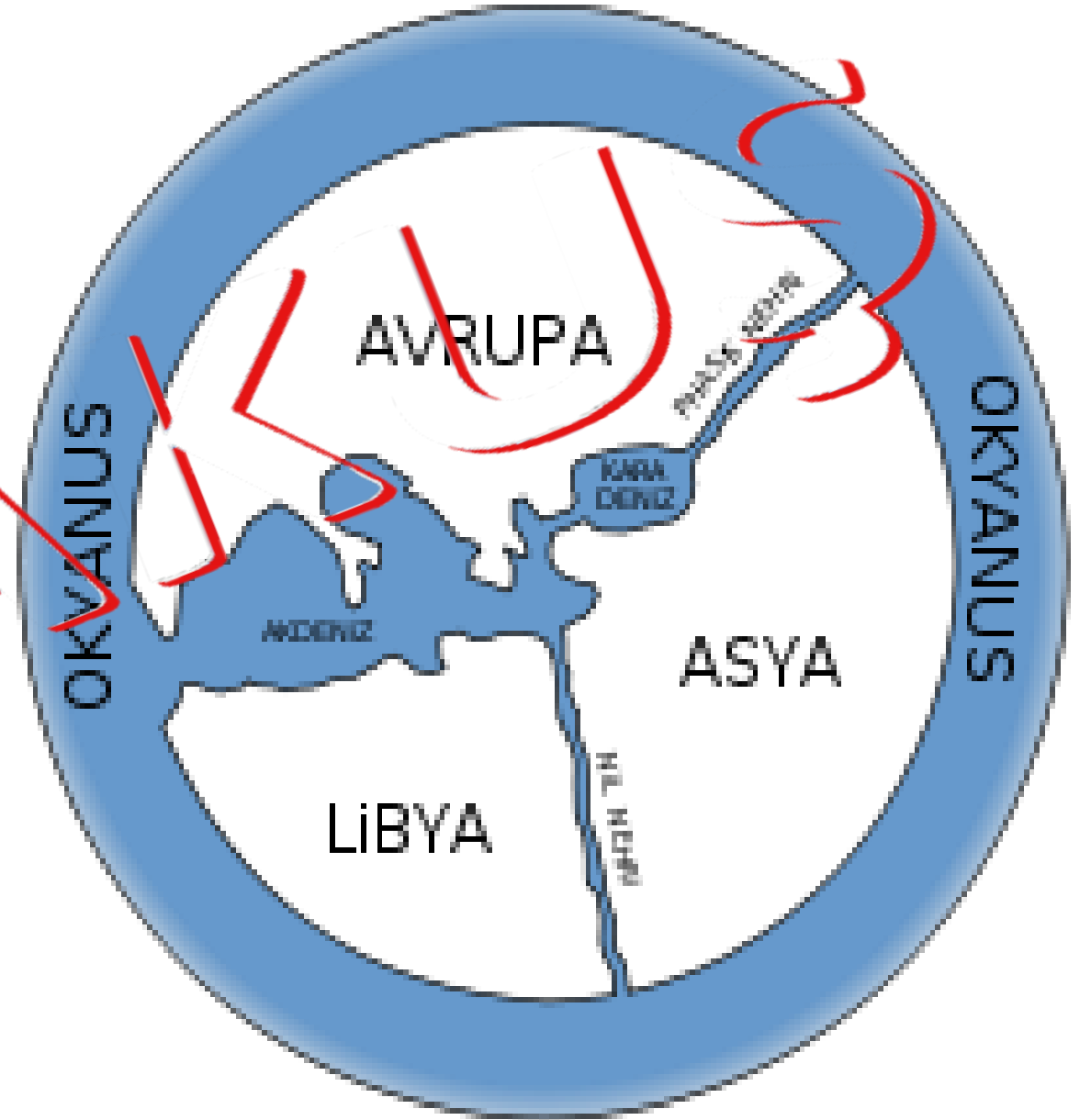
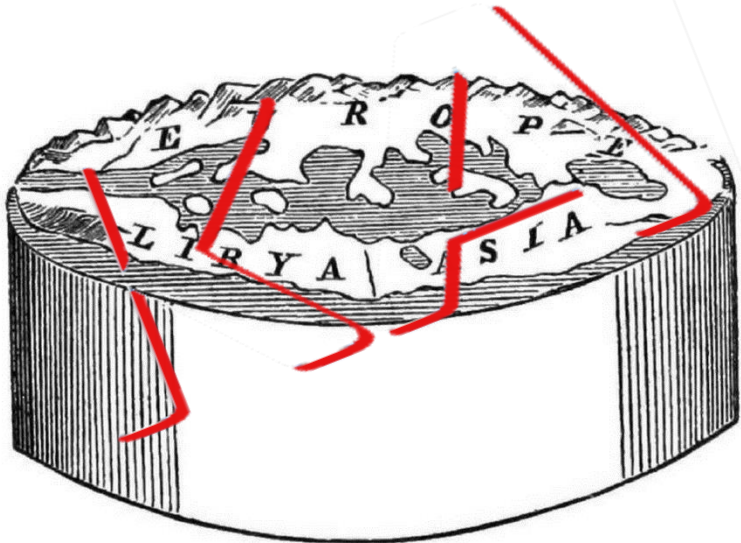

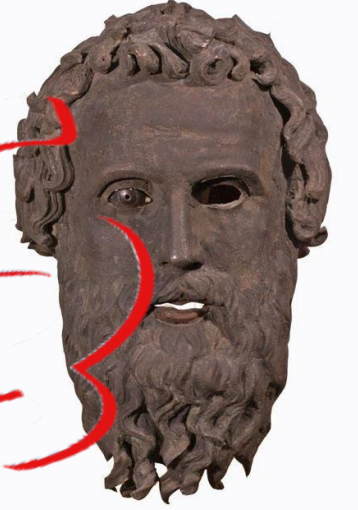

Raffaello Santi
School of Athens

Harita Avrupa, Asya ve Afrika'nın kuzeyini (Libya) dairesel bir davul olarak okyanus üzerinde gösterir. Dünyanın boşlukta durduğunu matematiksel olarak kanıtlamaya çalıştı.

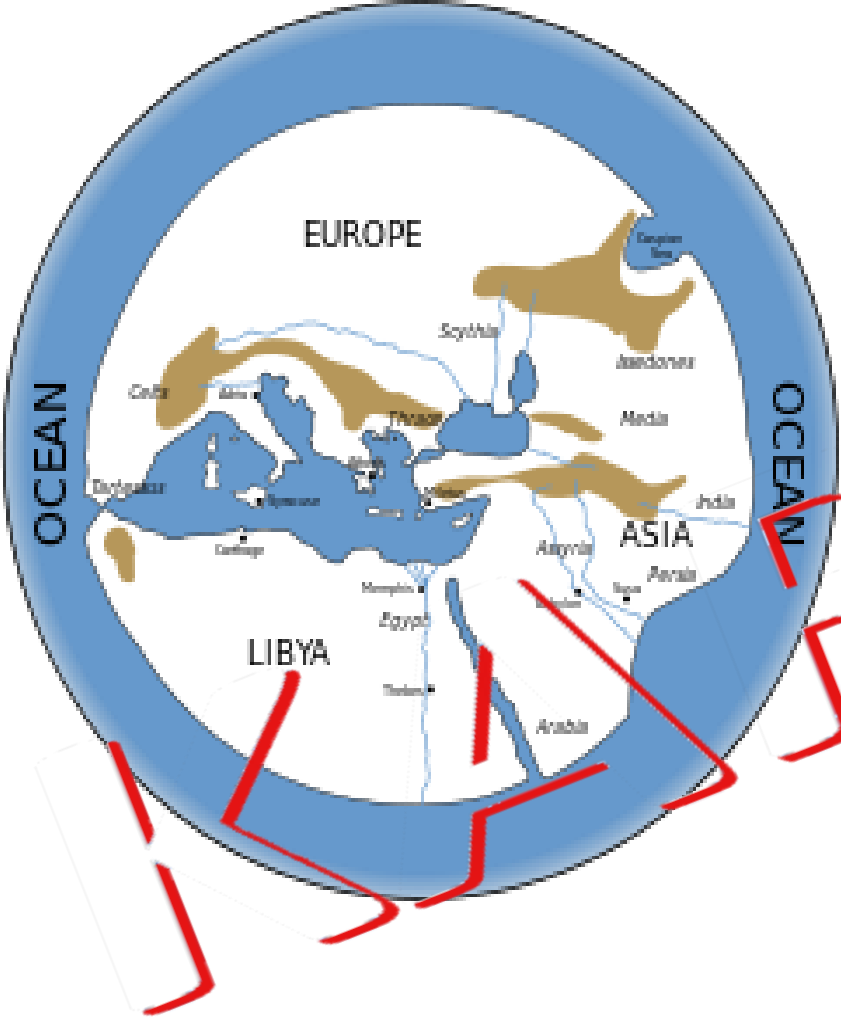

HEKATAİOS (İ. Ö. 550 - 476)

İ. Ö 6 - 5 . yüzyılda yaşamış,
İonialı (Milet) coğrafyacısıdır.

Perslerin Anadolu'ya girdiği ve Milet'i aldığı dönemde doğmuş ve muhtemeldir ki Pers kültürüyle büyümüştür. Coğrafya, tarih, halkbilimi ve matematikle ilgilenmiştir. Periegesis (*Dünya Turu*) adlı eserinden günümüze kalan kısımlarında Hekataios'un İspanya'dan başlayarak Afrika'nın kuzeyine kadar olan çeşitli Akdeniz ülkelerini gezdiğini ve gördüğünü görmekteyiz.

"Historia" adlı eserinde ise Yunan gelenekleri, kültürünü ve mitolojisini anlatmıştır.

HERODOTOS

İ. Ö. 484 – İ. Ö. 430 yılları arasında yaşamış Halikarnasoslu ünlü tarihçi, “*Tarihin Babası*”. Pers savaşlarını ve dönemin topluluklarını anlatan ilk tarih kitabı olarak tanımlanan “*Historia*” adlı eseri oldukça önemlidir. Günümüzde antik çağın tarihi coğrafyasını en iyi şekilde Herodot’un eserinden görürüz.

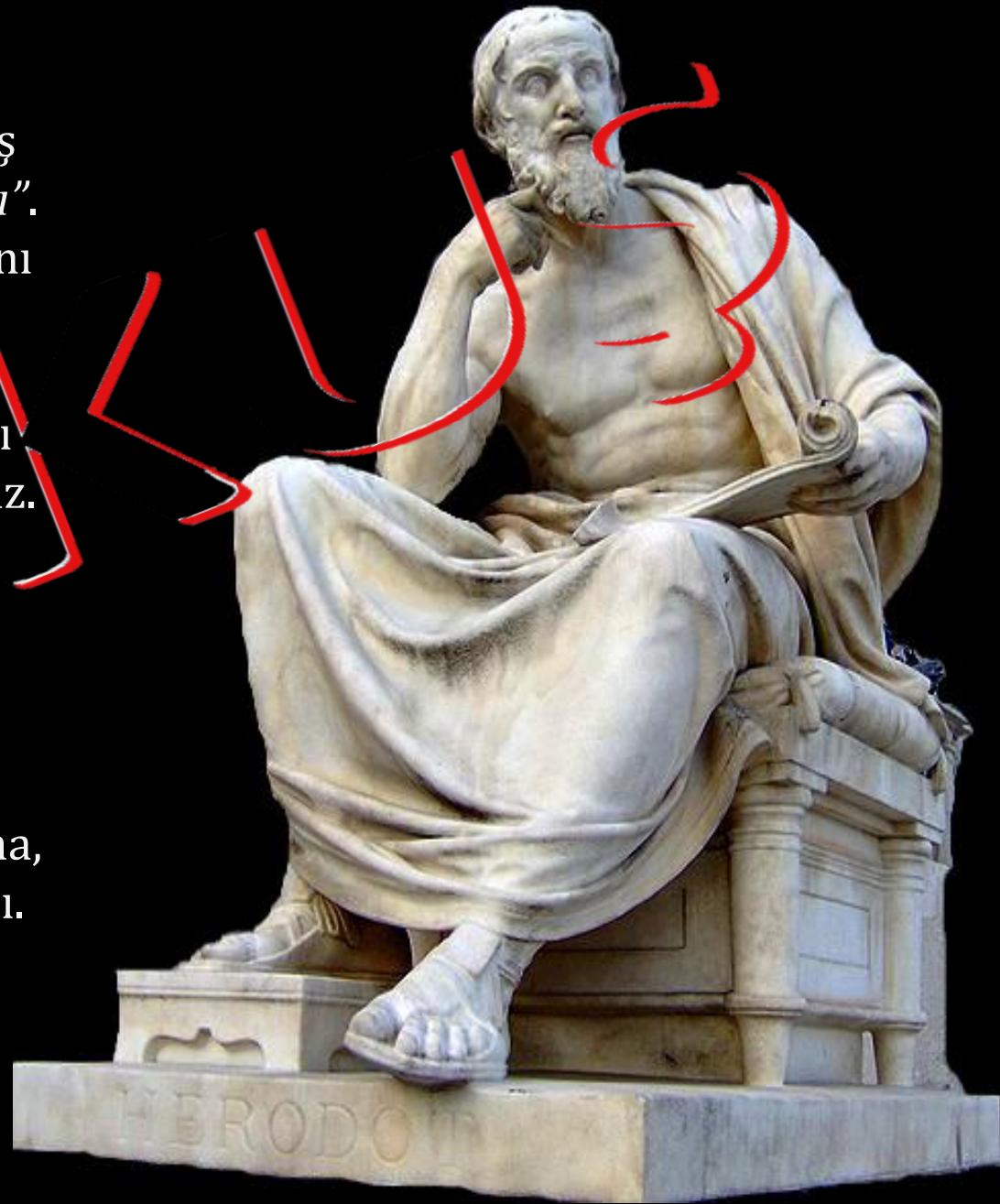
Herodot anlatığı coğrafyaların bir çoğunu gezmesiyle de ünlüdür.

Karadeniz’in batı kıyılarını, Güney İtalya’yı ve Mısır’ı gezdi.

Mezopotamya bölgesinde Babylon, Ekbatana, Minova ve Susa gibi önemli şehirlerde kaldı.

Pek çok kez de Atina’da kalmıştır.

Tüm bu birikimini eserine Yunancanın İon lehçesiyle aktarmıştır.

Herodot'un dünya haritası diğerlerinden farklı olarak tamamen dairesel olmayan bir okyanusun varlığıdır.

Yunanistan'dan en uzaktaki ülkeler 'tütsü ülkesi' ve 'yamyamlar' diyarı olarak adlandırılmaktadır.

STRABON (İ.Ö. 64/63 – İ.S. 23)

Strabon Amasyalı olarak bilinmektedir.
Geographika dönemin en önemli eseridir.

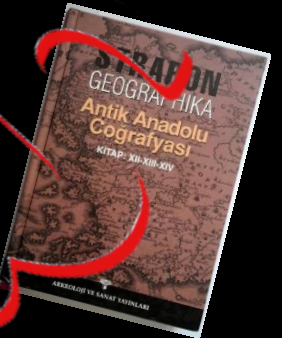
Bu çalışma 17 kitaptan oluşur.

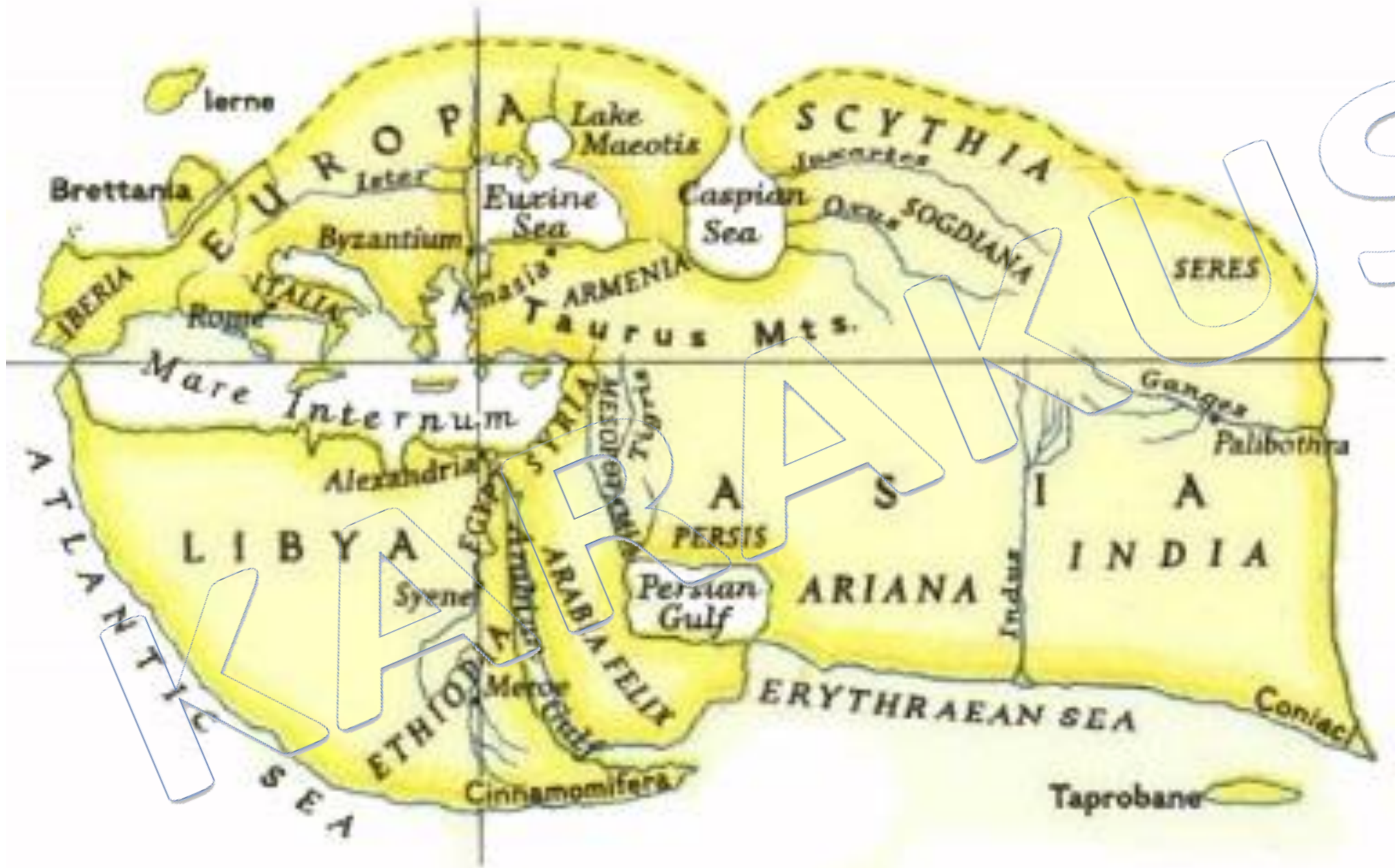
Bu çalışmanın tamamı günümüze kadar gelmiştir.

İlk iki kitabında coğrafya yapıtlarını eleştirir
devamında ise coğrafyanın amaçlarını
ve izlenecek yöntemlerini ortaya koymuştur.

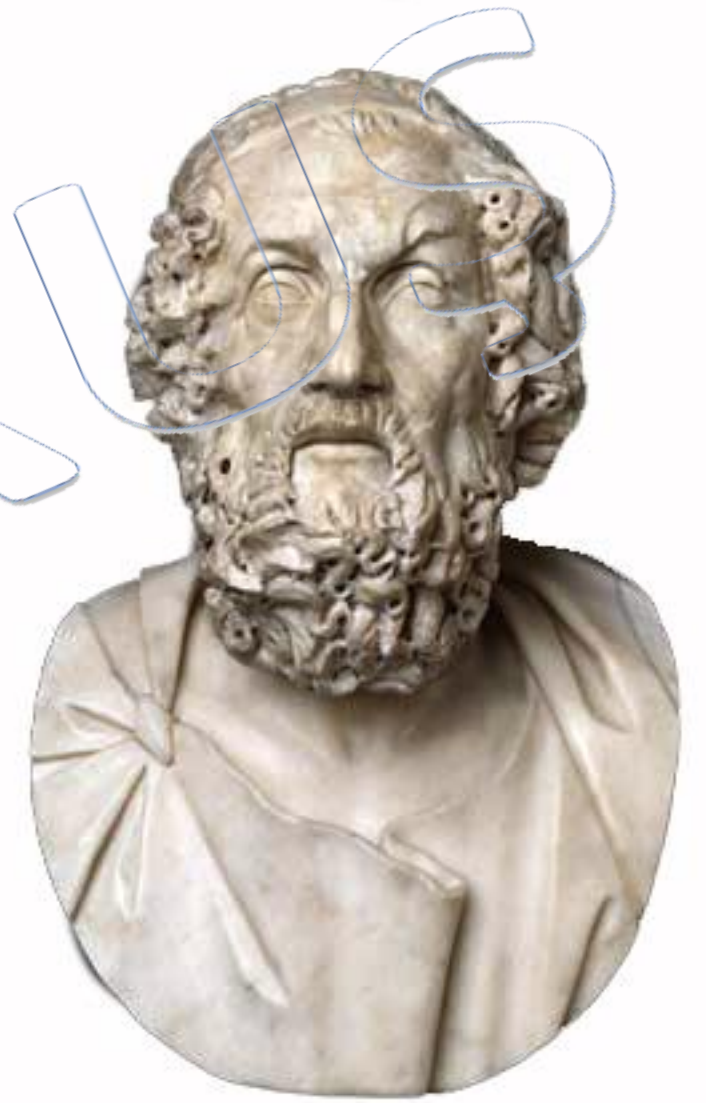
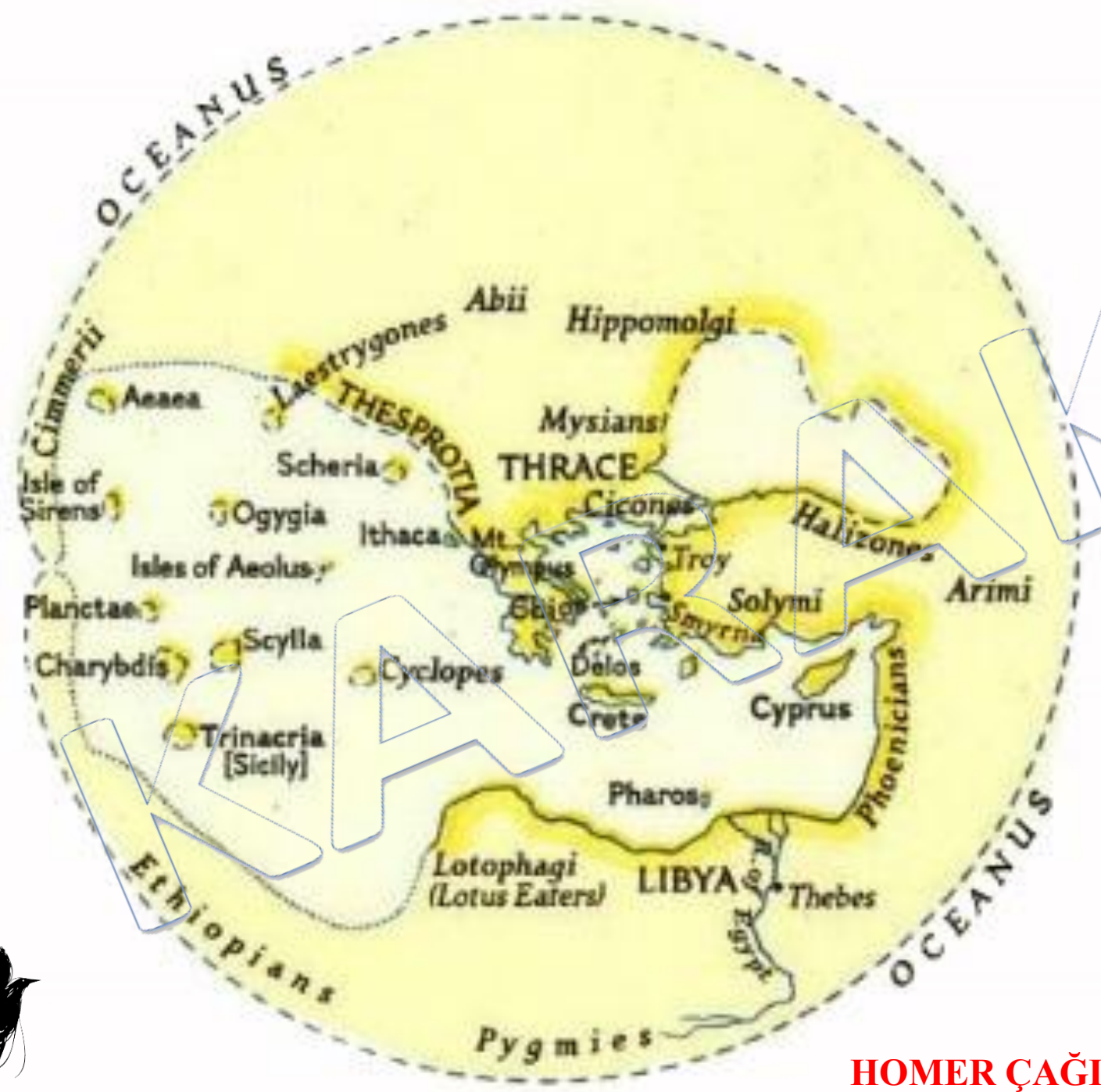
Üçüncü kitaptan itibaren ülkeler ve özellikleri
hakkında bilgiler vermiştir.

Yunan ve Roma dönemi
[özellikle İmparator Augustus]
bilinen ülkeler hakkında eksiksiz
ve en iyi bilgileri vermiştir.

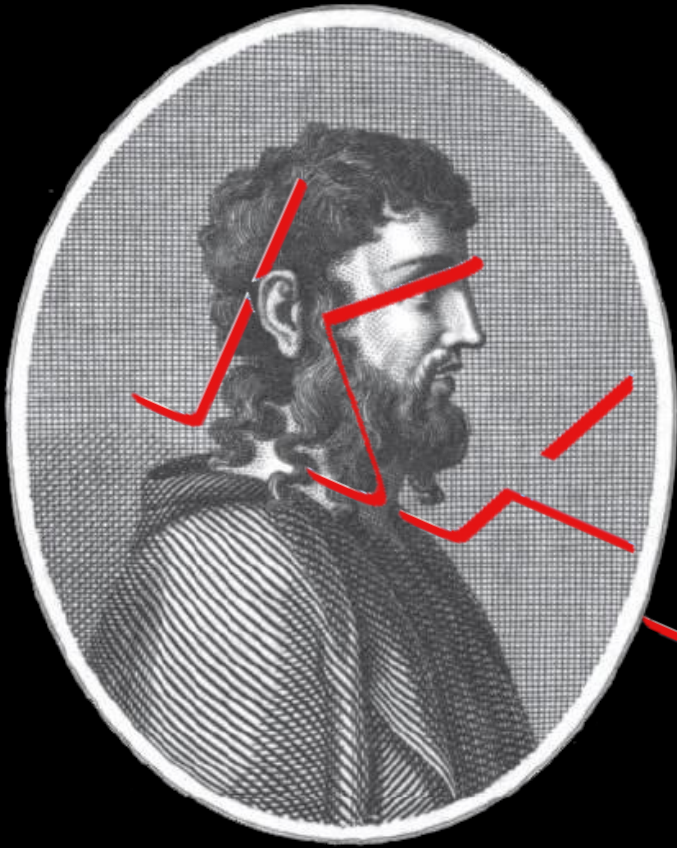
WATERMARK

HOMER ÇAĞI

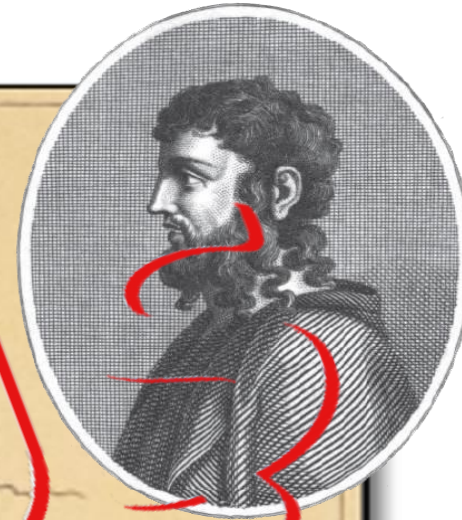

Messanalı Dicaearchus (İ. Ö. 350 - 285)

Dicaearchus Aristo'nun öğrencisidir.
Filozof, matematikçi ve coğrafyacıdır.
Yunanistan'da Yaşam (Bios Hellados) en önemli eseridir.
II. Philipos krallığı dönemiyle çağdaştır.
İskender'in Hindistan fethinden sonrası
çalıştığı harita da önemlidir.
İskender fetihleri sonrası haritası da denilebilir.
Diğer haritalardan farklı olarak dünya haritasına
Sri Lanka adasını da eklemiştir.
(Eski Yunan adlandırmasıyla Tapromana Adası)

Batlamyus (100 -170)

İskenderiyeli Yunan Matematikçi ve Coğrafyacı Yunan ve Babil uygarlıklarının gökbilim bilgilerinin bir derlemesini yaptığı **Büyük Bileşim** ile Roma İmparatorluğu'nda bilinen coğrafya bilgilerinin derlendiği **Coğrafya** adlı eserleri vardır.

Batlamyus, batıda Kanarya Adaları'ndan Doğu'da Kore'ye, ortada büyük bir Akdeniz ve Hint Okyanusu ile uzanan bilinen dünyayı çizdi.

Pir-i Reis (1465/70 -1554)

Osmanlı dönemi ünlü Türk denizci;
Amerika kıtasını da gösteren haritasıyla
ünlü olan Pir'i Reis'in
Kitab-ı Bahriye adlı eseri de vardır.

ANADOLU

Anadolu isminin ilk kez
İ. Ö. 3. yy da kullanıldığı sanılmaktadır.

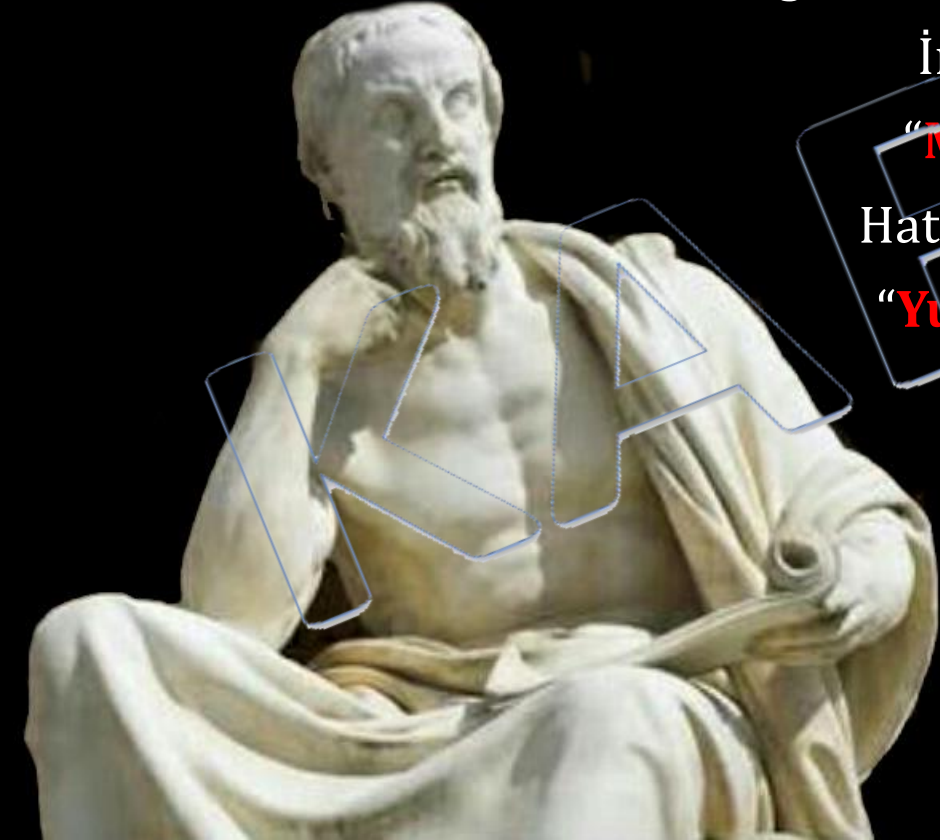
Yunanca "Anatole" kelimesinden gelmektedir.

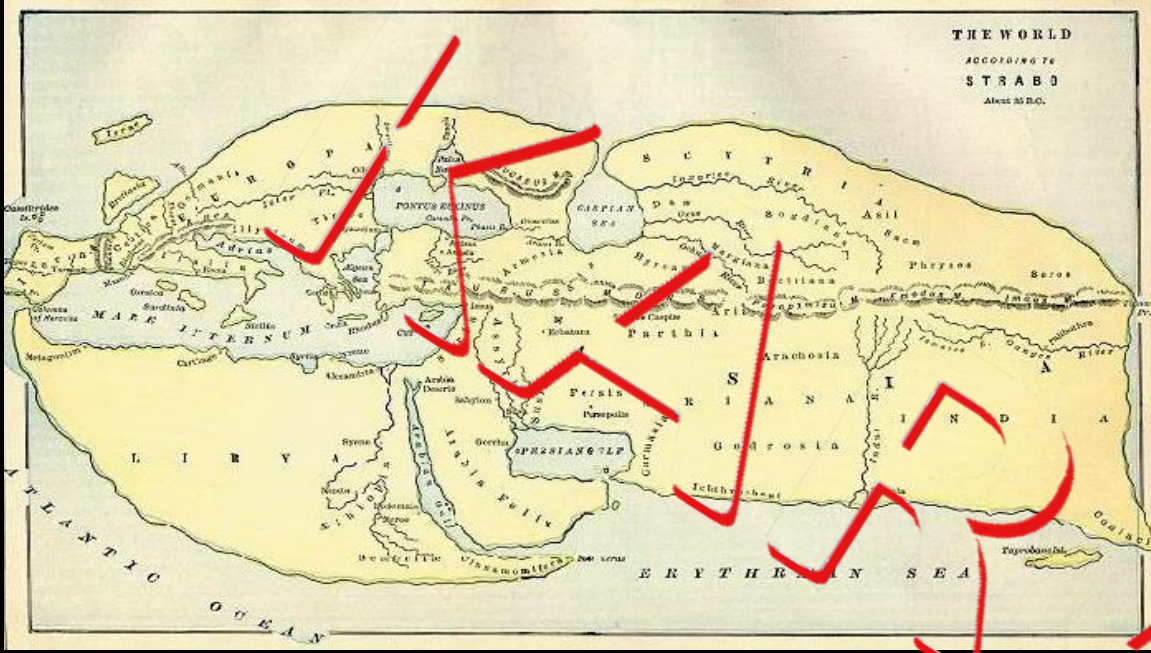
Anlamı "güneşin doğduğu yer" ya da
kısaca "doğu" anlamına gelmektedir.

Yunan kaynaklarında bu kelimenin coğrafi sınırlaması
daha çok Ege bölgesi ve hatta bugünkü İzmir ve çevresi
antik çağ için de İon bölgesini tanımlamaktadır.

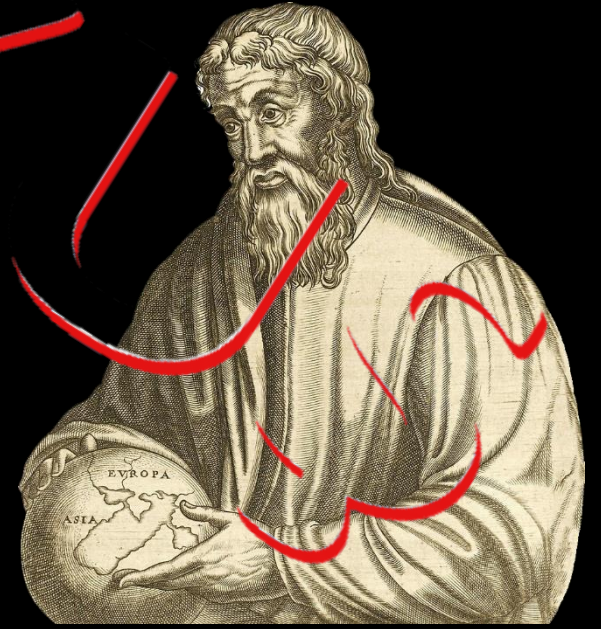

Antikçağda Anadolu için **ASIA** ya da **KÜÇÜK ASIA** tanımlamasını görmekteyiz. HOMEROS bu tanımlamayı İonia, Lydia, Ephesos ve Kolophon coğrafi bölgesiyle sınırlandırmıştır. HERODOTOS ise bu alanı oldukça genişletmiştir. Ona göre Halys ırmağına kadar olan kısma "**Asia Mikra**" İran içlerine kadar olan bölgeye de "**Megale Asia**" olarak tanımlamıştır. Hatta "**Pontos Eukseinos**" bölgesine de "**Yukarı Asia**" adlandırması yapmıştır.

STRABON Küçük Asia sınırını kuzeyde Amisos'tan güneyde ise Tarsos Denizine çekilen bir hattın batıda kalan kısmıyla çizmektedir. Asya kıtasından ayırt edilmesi için II. yüzyılda Küçük Asia terimi açık bir şekilde kullanılmaya başlamış ve V. yüzyıldan itibaren "**Asia Minor**" biçimi literatürlerde yer etmiştir.

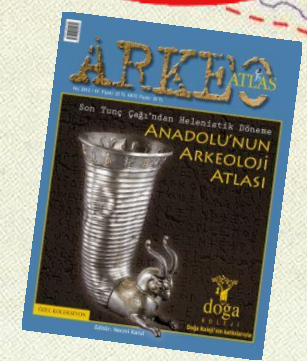
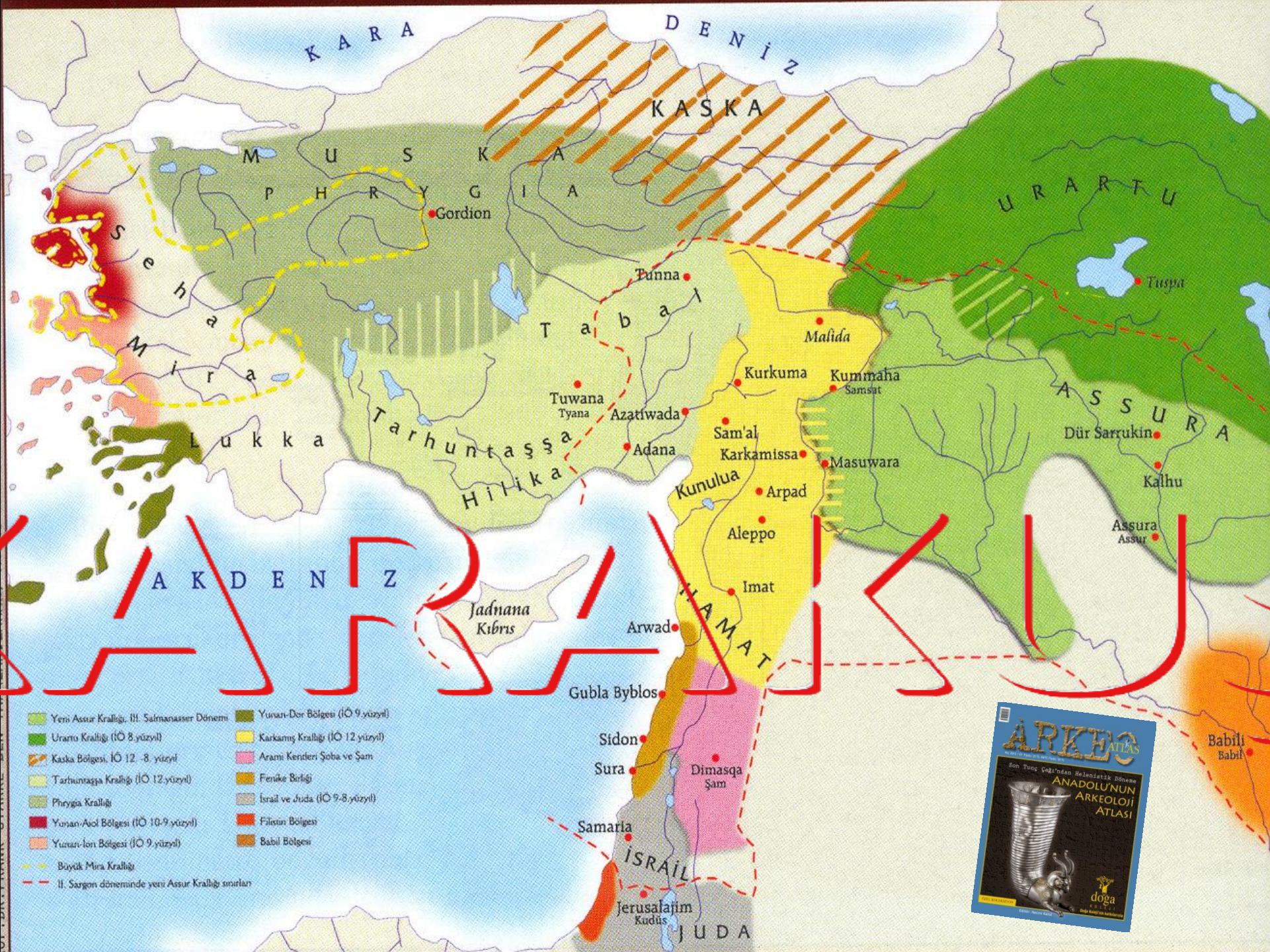
Roma İmparatorluğu, yönetim için kurduğu
THEMAlardan birine **"Anatolikon"** adını vermişti.
Burası günümüzdeki Göller Bölgesi idi.

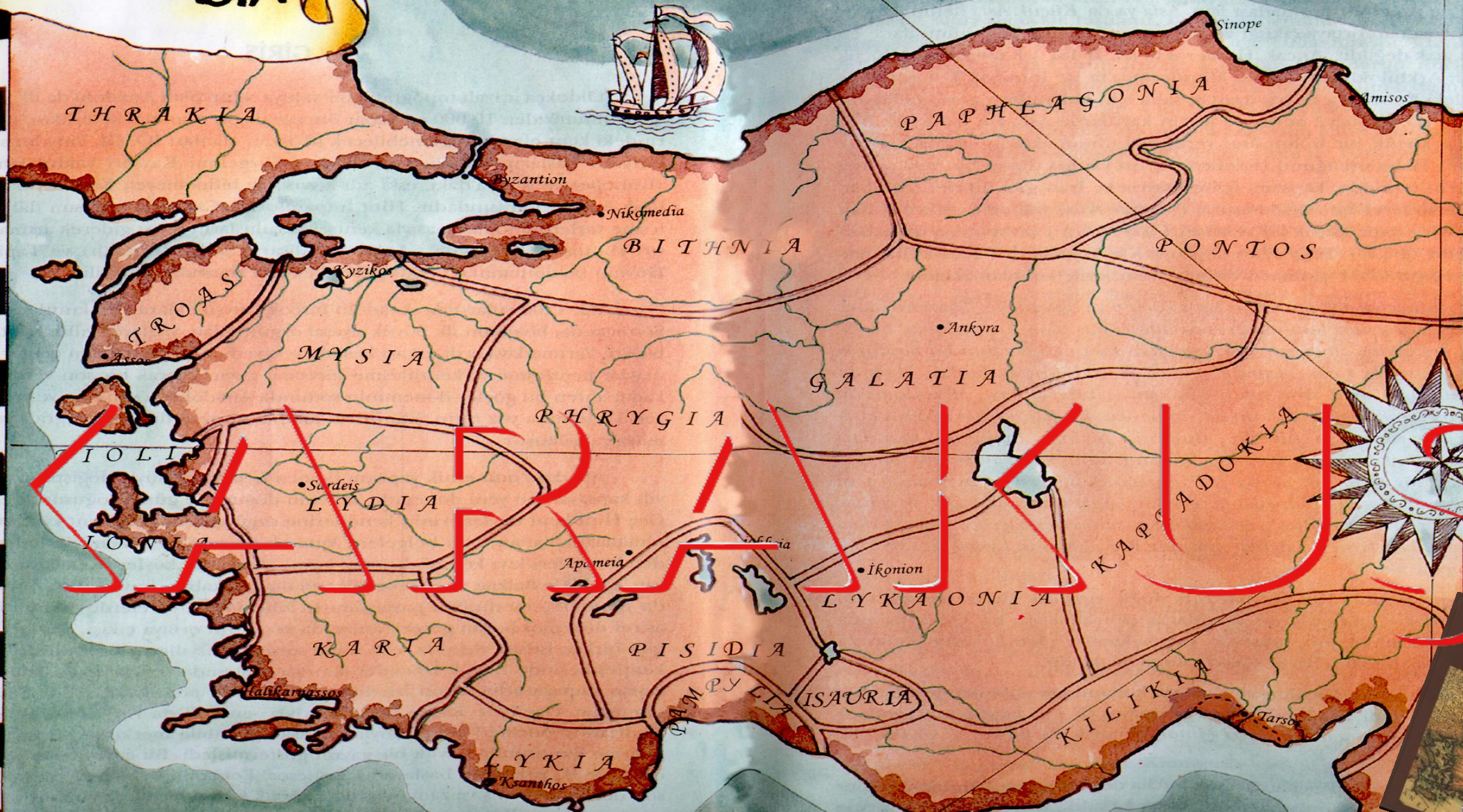
Araplar ve İslam dünyası bölge için “Memelik-i Rum”
Türkler ise “Diyar-ı Rum” olarak adlandırmışlardır.
Osmanlı İmparatorluğunda ise Rumeli'nin
karşı tarafına Anadolu adı verilmiştir.

KÜÇÜK ASIA

KAYNAKÇA ve OKUMA LİSTESİ

- ★ <https://cdn.catawiki.net/>
- ★ Veli Sevin (2001) Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası. TTKY.
- ★ Sam Atkinson (Edt.) (2016) Great City Maps - A Historical Journey Through Maps, Plans and Paintings . DK
- ★ Jerry Brotton (2014) Great Maps . Dorling Kindersley Publishing.
- ★ Peter Snow [2018] History of the World Map by Map – DK
- ★ Michael Scott (2020) The first Greek Mission to Britain and the Arctic. BBC World Histories Magazine.
- ★ Oğuz Tekin (2007) Eski Anadolu ve Trakya. İletişim Yayınları. İstanbul.

